

Πρόεδρος ΠΟΠΚΣ

Βιωματικός Τουρισμός

Μανώλης Πατεράκης

Αξιότιμοι συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι,

Ως Πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Πολιτιστικών Κρητικών Σωματείων, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον Κώστα Λιακάκη και το περιοδικό «Κρητών επιχειρείν» για την πρόσκληση για την 2η ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ «ΚΡΗΤΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΕΙΝ».

Με αφορμή το σημερινό συνέδριο με θέμα «Συνέργειες Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης» θα αναφερθώ στη σύνδεση μεταξύ Πολιτισμού και Τουρισμού, άλλα και στη συμβολή των πολιτιστικών φορέων στο κλάδο του τουρισμού, στις περιφερειακές και τοπικές αρχές, καθώς και στο σύνολο της οικονομίας της χώρας.

Κυρίες και Κύριοι,

Πολλές φορές ακούμε να λέγεται ότι ο πολιτισμός άρρηκτα συνδεδεμένοι με τον τουρισμό. Επίσης όλοι γνωρίζουμε ότι ο τουρισμός είναι η «βαριά βιομηχανία» της χώρας μας. Και όλοι γνωρίζουμε τη συμβολή του τουρισμού στην έξοδο της χώρας από την κρίση και όλοι βλέπουμε την έκρηξη του τουριστικού προϊόντος μετά από δυο χρόνια πανδημίας και την τεράστια συνεισφορά του στα δημόσια έσοδα.

Όμως ο φορέας που ο οποίος δίνει το στίγμα και την ταυτότητα στον τουρισμό μας, είναι ο Πολιτισμός.

Αδιαμφισβήτητα, η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας αποτελεί τεκμήριο μιας εξαιρετικής μαρτυρίας στην ιστορική πορεία της χώρας μας, μιας παράδοσης και ενός πολιτισμού που ζει ακόμα και δεν έχει εξαφανιστεί. Τα πολιτιστικά

μνημεία, η ιστορία και η μακραίωνα παράδοση που διαθέτει είναι βασικά στοιχεία που αποτελούν σημαντικό συστατικό του τουριστικού δυναμικού.

Όμως πολιτισμός σε μια χώρα δεν είναι μόνο τα φυσικά τοπία απaráμιλλου κάλλους της ορεινής και νησιώτικης χώρας. Όπως επίσης δεν είναι μόνο τα απaráμιλλης αισθητικής και παγκοσμίου θαυμασμού διαχρονικά ιστορικά μας μνημεία. Δεν είναι μόνο η παράδοση μας όπως βιώνεται μέσα από τις μουσική, το χορό το θέατρο και την αρχιτεκτονική που καλλιεργήσαμε.

Πολιτισμός είναι και ο τρόπος ζωής μας. Να δώσω ένα παράδειγμα για την Κρήτη. Είναι επιστημονικά αποδεκτή παγκοσμίως η συμβολή της Κρητικής διατροφής στην ευεξία και τη μακροζωία. Ας σκεφτούμε πόσο συνέβαλε ο αγροτουρισμός σε αυτή την περίπτωση. Ο τρόπος που καλλιεργούνται και παράγονται τα Κρητικά προϊόντα, η παράδοση που υπάρχει γύρω από όλη αυτή την τελετουργία που αποτελεί βασικό πυλώνα της ύπαρξής μας άρρηκτα συνδεδεμένης με τις γιορτές μας, τα λαϊκά πανηγύρια, την φιλοσοφία και τον τρόπο ζωής μας.

Και χαίρομαι ιδιαίτερος όταν οι επισκέπτες μας έρχονται να μνηθούν σε αυτόν τον τρόπο ζωής και να τον βιώσουν, και που χρόνο με το χρόνο αυτή η τάση βαίνει αυξανόμενη.

Οι σύγχρονοι «δημιουργικοί επισκέπτες» που αποτελούν τη λεγόμενη ομάδα των νέων πολιτιστικών τουριστών, γενικού και ειδικού ενδιαφέροντος, διακρίνονται από έντονη διάθεση να γνωρίσουν την ιστορία της χώρας, να γευτούν νέες εμπειρίες

και να συμμετάσχουν στο πολιτιστικό γίνεσθαι και στον τοπικό τρόπο ζωής.

Ταυτόχρονα, είναι πρόθυμοι να ανακαλύψουν, να βιώσουν και να μάθουν περισσότερα γι' αυτόν με αυθεντικό τρόπο, δίχως να νιώσουν τουρίστες, αλλά «εξερευνητές» που επιθυμούν να κατανοήσουν την ποικιλομορφία ενός προορισμού, την κουλτούρα μιας περιοχής, τα ήθη και τα έθιμα του λαού μας.

Άρα να συμφωνήσουμε κατ' αρχήν ότι ο τουρισμός ανασαίνει από τον πολιτισμό, διαβαίνει τους ιστορικούς του δρόμους, ενώ αποτελεί ταυτόχρονα και αιτία παγκοσμίου μεταλαμπάδευσης των μηνυμάτων του. Κάτι τέτοιο βέβαια είναι πιο πιθανόν να αναπτυχθεί όταν και οι δυο φορείς έχουν πραγματική επίγνωση της τουριστικής αξίας του πολιτιστικού στοιχείου και αποδέχονται την ανάγκη διατήρησης των βασικών πολιτιστικών αξιών.

Σε έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί διαφαίνεται ότι και οι κάτοικοι των τοπικών-κοινωνιών υποστηρίζουν αυτήν την μορφή τουρισμού και τα δυνητικά οφέλη που έχει. Τα τελευταία χρόνια, μάλιστα, ολοένα και περισσότερες πόλεις επενδύουν στην ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών και τη διεξαγωγή πολιτιστικών εκδηλώσεων για την προσέλκυση μεγαλύτερων τμημάτων της τουριστικής αγοράς.

Μετά το 1970, η ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων χρησιμοποιήθηκε ως μέσο αύξησης της ποιότητας ζωής της πόλης αλλά και ως μέσο συγκρότησης και ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων στα αστικά κέντρα. Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις των πόλεων που επένδυσαν στην πολιτιστική κληρονομιά, στράφηκαν στην οργάνωση ενημερωτικών συζητήσεων διαλέξεων αλλά και στον σχεδιασμό δράσεων και τη διοργάνωση φεστιβάλ με δραστηριότητες πολιτιστικού περιεχόμενου.

Και εδώ φαίνεται ο ρόλος των πολιτιστικών φορέων που είναι οι θεματοφύλακες των παραδοσιακών αξιών, της ανεκτίμητης πολιτιστικής μας κληρονομιάς και των αναμνήσεων της χώρας μας.

Είναι απολύτως θεμιτό έως και απαραίτητο, σε μια κοινωνία με στοιχειώδη οργάνωση, να υπάρχει η δυνατότητα έκφρασης και δράσης μέσα από συλλογικές ομάδες, που καταγράφουν, ενισχύουν, προωθούν, διαδίδουν, στηρίζουν, διατηρούν, και κυρίως να προστατεύουν τα κεκτημένα της. Εξ άλλου, έτσι δημιουργείται και μια αέναη ροή πολιτιστικής ιστορίας, ένα συνεχές ιστορικό αποτύπωμα, που θα κληρονομήσουν ως παρακαταθήκη οι νεότεροι.

Οι πολιτιστικοί φορείς είναι αυτοί που συγκεντρώνουν τα στοιχεία του παρελθόντος και διαδίδουν τις κληρονομημένες αξίες του τόπου μας. Μέσα από τις πολιτιστικές εκδηλώσεις τους,

λειτουργούν ως μέσο προβολής και ερμηνείας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και των αναμνήσεων της χώρας μας.

Ταυτόχρονα, στηρίζουν τις τοπικές κοινωνίες, αξιοποιούν το παρελθόν τους, διηγούνται την ιστορία τους, ανανεώνουν και ανανεώνονται, καθίστανται ελκυστικοί όχι μόνο για τους τουρίστες και την οικονομική δραστηριότητα που δημιουργούν, αλλά και για τις επιχειρήσεις που καθίστανται εκεί.

Ακόμη περισσότερο, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, υποβοηθούν και συμμετέχουν σε κάθε προσπάθεια ανάπλασης και εκσυγχρονισμού εκεί που χρειάζεται. Ωστόσο, η άγνοια του παρελθόντος μπορεί να οδηγήσει στην άγνοια του μέλλοντος γι' αυτό η προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς είναι κομβικής σημασίας.

Η Ελλάδα, λοιπόν, παρουσιάζει όλα τα πλεονεκτήματα και τα χαρακτηριστικά που μπορούν να την κατατάξουν στην κορυφή των τουριστικών προορισμών παγκοσμίως. Επομένως, η κοινωνία πρέπει να πιστεύει σε αυτό το γεγονός έτσι ώστε να το μεταδώσει και στον επισκέπτη.

Με άλλα λόγια πρέπει να ξεφύγει από τα παραδοσιακά πλεονεκτήματα του «ήλιος και θάλασσα» και να διαφημίσει περισσότερο τα προϊόντα που βγάζει η ελληνική γη, τις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα για να καταφέρει να κάνει τους επισκέπτες να βιώσουν μια ξεχωριστή εμπειρία.

Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο, ότι τα μνημειώδη έργα του παρελθόντος και του παρόντος αποτελούν σημείο αναφοράς για τον πολιτισμό μιας πόλης πάνω στην οποία οι πολίτες μπορούν να οικοδομήσουν και να επαναπροσδιορίσουν την εικόνα του τόπου τους.

Η παρουσία και η ποιότητα των πολιτιστικών δράσεων είναι ένα σημαντικό συστατικό ως προς την ελκυστικότητα μιας πόλης και μιας περιοχής, και ένας καλός δείκτης της τοπικής ποιότητας ζωής.

Η τουριστική ανάπτυξη και τα έργα υποδομής πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψη τις κοινωνικές και πολιτιστικές διαστάσεις, τα χαρακτηριστικά των πολιτιστικών τοπίων καθώς και την ευρύτερη εικόνα των τόπων με πολιτιστική κληρονομιά ή το τοπικά ομιλούμενο παραδοσιακό ιδίωμα.

Στο πλαίσιο αυτό, τα προγράμματα τουρισμού θα πρέπει να προβάλλουν και να ερμηνεύουν την σημασία της αυθεντικότητας των τόπων και των πολιτιστικών εμπειριών, προκειμένου να αυξάνουν την εκτίμηση και την κατανόηση αυτής της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η πολιτιστική κληρονομιά, τόσο η υλική όσο και η άυλη, είναι το μέσο με το οποίο οι άνθρωποι συνδέονται με τους προγόνους τους. Περιέχει όλα εκείνα τα μηνύματα και τις πληροφορίες από το παρελθόν που ενισχύουν και εμπλουτίζουν την

ποιότητας ζωής, και οφείλουμε να τη διατηρήσουμε και να τη μεταδώσουμε μέσα στο χρόνο.

Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, έχοντας επίγνωση ότι η μακροχρόνια επιτυχία τους εξαρτάται από τη σωστή διαχείριση και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των ζωντανών πολιτιστικών παραδόσεων, ενθαρρύνουν την ίδρυση πολιτιστικών κέντρων, ενισχύουν τα τοπικά φεστιβάλ, αναπτύσσουν τον πολιτιστικό τουρισμό και προωθούν πολιτιστικές ανταλλαγές σε διεθνές επίπεδο.

Με γνώμονα τον άνθρωπο και με πυξίδα τον πολιτισμό έχουμε ηθική υποχρέωση να μαχόμαστε για την ιστορία και για τη μνήμη του τόπου μας.

Η Ελλάδα ως κοιτίδα του δυτικού πολιτισμού πρέπει να δώσει την αξία που της πρέπει σε αυτό τον ευλογημένο τόπο και αυτό μπορεί να γίνει μόνο αν συνειδητοποιήσει ότι ο πολιτισμός της δεν υπάρχει απλά ως εργαλείο για την εισροή κερδών αλλά είναι μία συνθήκη ζωής που θα υπάρχει για πάντα.

Αυτόν τον πλούτο, πρέπει τον διαχειριστούμε με φρόνηση. Καθώς για ένα μεγάλο μέρος των ταξιδιωτών η αντίληψη για την πολυτέλεια απομακρύνεται από την κατανάλωση και προσανατολίζεται στην ποιότητα και το «ευ ζην».

Ο πολιτιστικός τουρίστας του 21ου αιώνα απαιτεί ποιότητα, καλές υπηρεσίες και επιθυμεί να λαμβάνει αυτό για το οποίο πληρώνει. Η ποιότητα ωστόσο δεν είναι στατική έννοια και ο προσδιορισμός της υπόκειται σε μία και μόνη, αδιάφραστη παράμετρο, που είναι η αντοχή στη μακρόχρονη αξιολόγηση και η αμοιβή της από την αγορά.

Το ζητούμενο λοιπόν είναι μια «αυθεντική σύνθεση» του τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος που θα εμπεριέχει τη βιωματική σχέση των τουριστών με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η Πολιτιστική Κληρονομιά της Ελλάδας είναι ένας από τους παλαιότερους και σημαντικότερους πυλώνες βιώσιμης ανάπτυξης του τουρισμού. Κατά συνέπεια, όχι μόνο δεν πρέπει να αγνοηθεί, αλλά αντίθετα, η υποστήριξη και η επέκτασή της θα πρέπει να αποτελέσει στόχο υψηλής προτεραιότητας για κάθε οικονομία και, ακόμη περισσότερο, για μια οικονομία όπως η ελληνική.

Στη σύγχρονη οικονομία οι πολιτιστικοί φορείς αποτελούν πλέον απαραίτητο συστατικό τόσο για την ενίσχυση της κοινωνίας της γνώσης, όσο και για την οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη.

Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει κατανοητό ότι η σύνδεση του τουρισμού με τον πολιτισμό και την άυλη πολιτιστική κληρονομιά της χώρας διατηρεί

ζωντανή τη φυσιογνωμία κάθε τόπου και ενισχύει τις βιώσιμες προοπτικές του. Ο βιώσιμος πολιτιστικός τουρισμός προσφέρει μια νέα προοπτική καθώς θέτει την πολιτιστική κληρονομιά και της τοπικές κοινωνίες στο επίκεντρο των διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

Η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και άλλων ενδιαφερομένων φορέων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων είναι καίριας σημασίας για την εξασφάλιση των αποτελεσμάτων προς όφελος, τόσο της πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και του τοπικού πληθυσμού. Στόχος λοιπόν του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού είναι η διασφάλιση ορθών πρακτικών διατήρησης σε συνδυασμό με μια αυθεντική ερμηνεία που να στηρίζει την τοπική οικονομία.

Επομένως, ο εγχώριος και ο διεθνής τουρισμός αποτελούν τα βασικά μέσα ανταλλαγής πολιτιστικών τουριστών, παρέχοντας μια προσωπική εμπειρία στην ιστορική και πολιτιστική αξία των παραδοσιακών τόπων της χώρας μας, εξαιτίας της συσσωρευμένης συμβολικής και αισθητικής αξίας τους.

Οι μόνοι εκφραστές ωστόσο της προσπάθειας για την διατήρηση της παράδοσης θα έλεγα ότι έχουν μείνει οι πολιτιστικοί φορείς. Αυτοί κρατούν το όνομα του τόπου ζωντανό μέσα από τις πολιτιστικές εκδηλώσεις τους, και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση και ενίσχυση του πολιτιστικού τουρισμού.

Αυτές οι εκδηλώσεις παρέχουν στους τουρίστες επιπλέον λόγους να επισκεφτούν ένα μέρος πέραν του βασικού πολιτιστικού προϊόντος που παρέχεται. Συχνά, επειδή οι έχουν περιορισμένη χρονική διάρκεια και προσφέρουν συγκεντρωμένο και μοναδικό πολιτιστικό προϊόν αποτελούν έναν επιπλέον λόγο και ένα ακόμα κίνητρο για την επίσκεψη των τουριστών, καθώς μπορούν να αποτελέσουν και βασικό παράγοντα αύξησης της ελκυστικότητας ενός προορισμού.

Η διεξαγωγή εκδηλώσεων διευκολύνει τη διάδοση μιας επιλεγμένης εικόνας στους δυνητικούς επενδυτές, στους τουρίστες και στους φορείς χάραξης πολιτικής. Παράλληλα, οι εκδηλώσεις προσεγγίζουν έναν μεγάλο αριθμό τουριστών στην περιοχή και δημιουργούν δημοσιότητα στην πόλη χωρίς να έχουν δαπανηθεί μεγάλα ποσά για τη διαφήμισή της.

Ως εκ τούτου, επιτυγχάνονται αποτελέσματα προς το γενικότερο όφελος της κοινωνίας, όπως υψηλότερο επίπεδο πολιτών, αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής, ανάπτυξη της πολιτιστικής πολυμορφίας και ενίσχυση της δημιουργικότητας.

Η επίδραση όλων αυτών των παραγόντων διαχέεται σε όλες τις κοινωνικές και οικονομικές

δομές, ενισχύοντας ταυτόχρονα την ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας.

Όλα τα παραπάνω μας οδηγούν στο συμπέρασμα πως, η εξασφάλιση της αυθεντικότητας των πολιτιστικών τόπων και συλλόγων είναι σημαντική καθώς αποτελεί ένα ουσιαστικό στοιχείο της πολιτιστικής σημασίας τους, στη συλλογική μνήμη και στις παραδόσεις που επιβίωσαν από το παρελθόν.

Με τον πολιτισμό λοιπόν να αποτελεί σημαντική επένδυση για το Ελληνικό κράτος, οι Πολιτιστικοί Φορείς και οι Φορείς του Τουρισμού έπρεπε, και πρέπει ακόμα περισσότερο σήμερα, να συντονίσουμε τις δυνάμεις μας προς αυτή την κατεύθυνση για να μπορέσουμε να μεγιστοποιήσουμε αυτό το πλεονέκτημα το οποίο έχει ο κάθε τόπος. Κάτι τέτοιο βέβαια προϋποθέτει συνεννόηση και προϋποθέτει στόχους.

Έχοντας ως δεδομένο, ότι οι τουριστικοί φορείς και οι φορείς διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν είναι ούτε φυσικοί εχθροί, ούτε έχουν να χωρίσουν κάτι, η ανάπτυξη συνέργειας μεταξύ των δύο αυτών τομέων είναι απαραίτητη, καθώς οι δυο αυτοί τομείς αλληλοσυμπληρώνονται.

Για να είναι αποτελεσματική η συνέργεια μεταξύ του τουρισμού και του πολιτισμού, οι δυο τομείς πρέπει να ορίζουμε από κοινού τους σκοπούς, να προγραμματίζουμε τις από κοινού δράσεις και να υπηρετήσουμε το κοινό όραμα της καλύτερης και ποιοτικότερης τουριστικής προβολής της χώρας μας.

Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο, ότι ο πολιτισμός χρειάζεται τον τουρισμό και το αντίστροφο. Ο πρώτος χρειάζεται πέρα από τη χρηματοδότηση, την τεχνογνωσία και το καλώς εννοούμενο επιχειρείν του δεύτερου, ενώ ο δεύτερος έχει ανάγκη την ποιότητα και τους ανοικτούς ορίζοντες που του εξασφαλίζουν οι πολιτιστικές δράσεις.

Άρα το συμπέρασμα που βγαίνει είναι: να καλλιεργηθούν σχέσεις συνεργασίας και εμπιστοσύνης, η οποία θα σχετίζεται με το επίπεδο της συσσωρευμένης εμπειρίας, της γνώσης και της καλής θέλησης να επιτύχουν οι δύο αυτοί τομείς.

Κυρίες και Κύριοι,

Καταλήγοντας, θα ήθελα να υπογραμμίσω με απόλυτο σεβασμό και επίγνωση του ρόλου και της ευθύνης μας, ότι οι Πολιτιστικοί Φορείς είναι οι κλειδοκράτορες και οι συνεχιστές της μακραίωνης παράδοσης που με σεβασμό διατηρούν μία πανελλαδικής σπουδαιότητας πολιτιστική κληρονομιά.

Τέλος θα ήθελα να συγχαρώ όλους τους διοργανωτές για την ιδέα και υλοποίηση μιας τόσο σημαντικής ημερίδας και πιστεύω ότι με τις απόψεις που θα κατατεθούν θα καταστούν απόλυτα εφικτές οι Συνέργειες Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης.

Φωτογραφία Αρχείου Περιφέρειας Κρήτης